

'Probleemleerlingen' gebaat bij 'kruisbestuiving' tussen scholen,
leerplichtambtenaren en andere instanties.

230 dossiers met problemen rondom school(gang) wat nader bekeken*

Jeroen M. Petri

Het is maar een leerplichtzaak?

Er valt snel een landelijk beeld van het aantal leerplichtzaken te geven. Wat er zich achter die getallen aan drama's thuis, op school en in de hoofden van leerkrachten, leerlingen, ouders afspelen, blijft onzichtbaar en verdwijnt, indien het al boven water komt, in fysieke dossiers en als 'know how' bij leerplichtambtenaren, hulpverleners en onderzoekers. Gedurende 3 jaar, van 1999-2002, heb ik 230 dossiers nader geanalyseerd met als criterium : problematiek rondom schoolgang, schoolniveau en conflicten op school. Het betrof vele 'leerplichtzaken met PV' , maar ook sociale meldingen van scholen en/of leerplichtambtenaren.

Een leerplichtzaak lijkt een 'makkie'. Een straf voor een spijbelaar, want spijbelen is een delict . Toch blijkt uit de 230 dossiers dat deze leerplichtzaken uiterst complex zijn. Wat speelt is niet alléén de relatie tussen ouders en kind of jongere, maar ook tussen datzelfde kind of dezelfde jongere als leerling én een hele school (volwassen leerkrachten en een grote groep leerlingen)! Bij sociale meldingen door scholen en/of leerplichtambtenaren ligt het méér voor de hand dat het om complexe problemen gaat.

Wat kan er aan de hand zijn? 'Iets' in de leerling!

Een leerkracht meldt aan de schooldirecteur dat Fatima, een meisje van 10 jaar een 'probleemkind' is. 'Vanaf november neemt zij ineens geen spullen meer naar school, is vergeetachtig en stoort andere leerlingen'. De leerkracht heeft er fijntjes aan toe gevoegd: 'dat zij maar eens door een psycholoog getest moet worden'.

Bij de beantwoording van deze vraag door méér dan 300 **leerkrachten en hulpverleners** in vele workshops in Nederland, België en Israël , bleek het gemak waarmee zeer velen aangeven dat het om 'oorzaken en gevolgen' gaat en niet om mechanismen, interacties en belevingen. Velen zoeken de oorzaak in het kind zelf en grijpen naar psychische, psychiatrische en neurologische problemen. De antwoorden geven nogal eens blijk van een automatisch vuren op het kind: het kind 'is een probleem'. Als er al wordt gemeld dat het kind en/of de leerkracht een probleem ervaart of beleeft met de ander in de klas, dan scoort 'pesten' het hoogst, naast algemene problemen op school. 'Leerproblemen' scoort laag.. De thuissituatie als oorzaak scoort erg hoog: ouders gaan scheiden. Onderscheid tussen regulier- en speciaal onderwijs is er nauwelijks ofschoon de laatste groep met meer fantasie weet te antwoorden: hondje dood, eerste menstruatie. Er werd slechts zelden direct gerefereerd aan 'november' en/of 'ineens'. Sporadisch kwam het antwoord dat Fatima zich bij deze juf niet prettig voelde en bang voor haar was. Ofschoon alle antwoorden in principe mogelijk zijn, bleek Fatima bang voor de juf. Na de herfstvakantie, november, had Fatima geen hoop meer dat het met die juf nog leuk kon worden en zag zij het allemaal niet meer zo zitten in die klas.....

Ook vroeg ik aan **49 maatschappelijk werkenden** in het land zich niet alleen te buigen over 'Fatima', maar ook over een tweede situatie, 'John': een jongen van 14 jaar, die in de tweede van het VMBO theoretische leerweg, zit en waarmee het volgens de leerkracht niet de goede kant opgaat. Hij heeft wel een goede stemming, redelijke schoolcijfers, maar hij spijbelt al af en toe. Men werd verzocht spontaan 2 antwoorden te geven per voorval.

Wat opvalt bij de antwoorden van de maatschappelijk werkenden is dat leerproblemen in het geheel niet scoren, noch bij Fatima, noch bij John. (de dossiers laten zien dat in vele gevallen leerproblematiek een kernrol speelt **). Dat de directe relatie tussen leerling en leerkracht sporadisch scoort en die tussen ouder en kind in het geheel niet. Zeer opvallend is wel dat het niveau van de school alleen te hoog geacht wordt in het geval van m.n. John en niet te laag. 'Motivatie problemen' vanwege de ouders t.o.v. Fatima scoort wel, maar de problematiek over bijv. huiswerk maken niet. Niemand refereert direct aan 'november' of 'ineens'. Ook een verdere inkleuring van 'problemen op school' reikt niet verder dan standaardparameters als pesten, conflicten, schoolniveau. De interactie blijft buiten schot.

En wat met de leerplichtambtenaren?

Bij twee workshops tijdens de landelijke bestuursdag van de LVVVA (Soesterberg 19 juni 2003) legde ik de aanwezigen dezelfde situaties rond Fatima en John voor.

De resultaten zijn als volgt (Ik ontving 89 ingevulde formulieren):

(max. 2 antwoorden per casus)	Fatima	John
	N= 89	N=89
	aantal antw.cat'n	aantal antw.cat'n
Problemen in F/J:	4	5
ziek, depressie etc.	6	5
hoogbegaafd	0	1
onderzoek nodig	1	1
kwetsbare persoonlijkheid	0	1
leerprobleem	0	1
IQ probleem	1	1
geen motivatie	1	18
niet goed in vel/gevoel	0	0
aandacht vragen (ook neg.)	7	1
ongesteld	1	0
angst (algemeen)	0	0
ingrijpende gebeurtenis/trauma	4	0
ingrijpende verandering	3	1
verliefd	0	2
puberteit	8	22
drugs	0	11
F .hoort niets	1	0
sluit zich af, begrijpt niets	1	0
Algemene problemen in huis:	57	29
verwaarlozing	3	1
ziekte	2	0
dood moeder	1	0
culturele achtergrond	5	0
meisjes niet belangrijk	1	0
vinden school niet nodig	1	0
F is uitgehuwelijkt	4	0

Het bijzondere bij deze lijst is de bijzonder grote variëteit van de antwoordmogelijkheden bij de **leerplichtambtenaren**, inclusief de belangrijke laatste drie. Deze lijkt duidelijk een directe afspiegeling van de variëteit in ervaring van leerplichtambtenaren met 'het veld'. Het is leuk te zien dat ook wordt er ingegaan op interacties en belevingen van zowel de leerlingen als de leerkrachten. Zo wordt aandacht gegeven aan 'leerkrachtvariabelen' ('ze kan Fatima niet aan') en belevingen van Fatima zelf. Ook in de situatie van John wordt de mogelijkheid van bijvoorbeeld 'niet serieus nemen door de leerkracht genoemd. Het is bemoedigend om te zien dat, ofschoon vele leerplichtambtenaren in de situatie bij John, kiezen voor een te hoog schoolniveau, er ook velen zijn die de schoolrichting en keuze als een rol spelend zien. Het kan dus meerdere kanten op: te hoog en te laag en kwaliteit /soort. Het aantal antwoorden dat refereert aan 'ineens' is bemoedigend. De rechten van het kind staan op de agenda!

Onze natuurlijke neigingen

Bij de vraag 'wat kan er aan de hand zijn' blijkt de neiging bij **hulpverleners, schooldocenten en anderen** (zie o.a. Petri, J.M. 1999, 2003), tot 'probleem zoeken': het problematiseren van de leerling-zelf. Zelden noemt men de actuele gang van zaken op school of in de klas. Zelden ook heeft men oog voor de relevantie van tijdstip en plaats: vind je probleemgedrag op school ook thuis terug? En wat is de betekenis van het 'ineens' optreden van bepaald gedrag van de leerling en het rond november melden door de leerkracht?

Bij het voorbeeld van de 14 jarige John werd door de **maatschappelijk werkenden** opvallend veel de nadruk gelegd op het te hoog gegrepen schoolniveau. Bijna nooit antwoordt men dat het schoolniveau te laag kan zijn. Gepest worden, slechte vrienden en motivatieproblemen (géén zin) worden vooral genoemd. Veel minder antwoorden wijzen erop dat ouders de jongere niet stimuleren voor school. Zelden wordt gewezen op gevoelens van de jongen in de thuissituatie of m.b.t. school. Soms antwoordt men dat er een conflict bestaat met de leerkracht.

Plaats, tijd en beleving: de 'eigen waarheid' en de dossiers

De afstand tot reële oplossingen wordt vergroot als de beleving van betrokkenen (ook het verband tot plaats en tijdstip van gedrag) niet 'relevant' geacht wordt. De 'eigen waarheid', de beleving, als irrelevant. Nooit kwam een politieman, hulpverlener in de klas, onder de pauze een kijkje nemen. Uit de dossiers blijkt dat veel jongeren, in de leerplichtige leeftijd, voorgoed van school verwijderd zijn, zonder alternatieve school. Nogal eens werd er verwijderd om problemen in de relatiesfeer met leerkrachten en dan vooral één leerkracht. Maar ook omdat men als school niet objectief tegen de leerling kan aankijken ('weer zo'n Marokkaantje'), vaardigheden mist, zelfvertrouwen mist of soms geen affect kan opbrengen voor een bepaald type leerling. Uit de dossiers blijkt dat er vaak sprake is van niet gediagnosticeerde leerproblemen. Opvalt dat veel leerlingen vinden dat er niet naar hen geluisterd wordt en voorts valt op dat veel leerlingen maar één bezoekje aan een BJZ en/of Riagg gebracht hebben en er daarna mee gestopt zijn. Ervaren zij aangeboden hulp wel als hulp? Uit de dossiers blijkt dat er net als bij het Fatima- en John-voorbeeld, gebruik wordt gemaakt van een automatisch set parameters. Maar ook hier zien wij dat veel andere mogelijkheden niet genoemd worden. Toch geven de dossiers veel inzicht dat aangewend kan worden in de contacten tussen de leerplichtambtenaar en de school zelf.

Hulp uit de dossiers? En over wie hebben we het eigenlijk?

De analyse van dossiers waar iets van problemen rondom schoolgang aan de orde is, geeft ons handvatten om méér te maken van het contact tussen leerplichtambtenaren, hulpverleners en de school/ klas/ leerling zelf. Het ging vooral om leerlingen tussen de 12 en de 17 jaar.

De leerlingen uit de dossiers kan men kwalitatief indelen in verschillende categorieën. Ook de reacties van leerplichtambtenaren op spijbelen en schoolproblemen kunnen kwalitatief gecategoriseerd worden. Uit de dossiers leert men dat leerplichtambtenaren naast het 'formeel terecht' opmaken van een PV, vaak te snel naar het PV grijpen terwijl een sociale melding méér voor de hand had gelegen. En blijkt de leerplichtambtenaar erg vaak '*ten onterecht niet in beeld*' is (zie hierna).

Categorieën leerlingen uit de dossiers:

De zieke leerling: leerlingen die niet naar school willen of gaan en veelal reële klachten hebben. Klachten die soms wel en soms niet bekend zijn bij ouders en/of school. De leerling lijkt 'gewoon' niet naar school te gaan, maar hij zit duidelijk niet goed in zijn vel. Er blijkt sprake van depressie, een contactstoornis of angsten. Dat betrof 4 gevallen, waarbij in twee gevallen sprake was van een moord en overlijden in de familie; in drie van deze gevallen was er een PV-melding van de leerplichtambtenaar. Tot deze groep behoren ook leerlingen die op een te laag schoolniveau zijn terecht gekomen, t.o.v. hun cognitieve vermogens en/of CITO-advies: zij lijden aan deze situatie, zitten niet goed meer in hun vel en zijn er slechter aan toe dan daarvoor. (in een vervolganalyse tot 2003 zijn nog een aantal gevallen van psychiatrische problematiek aangetroffen in leerplichtzaken mét PV)

Tip: Ipa'n zouden in voorkomende gevallen méér consultatie kunnen hebben met de andere instanties om tot het besluit te komen PV of een sociale melding. Ook kan met meer variabelen rekening gehouden worden en getoetst worden, mét die instanties, op 'PV-terechtheid'.

De vernederde /gekwetste leerling: Leerlingen gaan niet naar school en willen per sé niet. In sommige gevallen is sprake van een te laag schoolniveau en voelt de leerling de overgang naar een lager type school als vernedering. Vaak lijkt sprake van niet gediagnosticeerde leerproblemen. In een aantal gevallen werd een PV opgemaakt wegens belediging en/of bedreiging / geweld. De leerling werd van school verwijderd of kwam niet meer op school. Hier treft men in de dossiers nogal eens een conflict aan met één leerkracht die tot beledigingen is overgegaan. Waarna het tot verbaal en/of fysiek geweld kwam van de kant van de leerling. Nooit is de leerkracht zelf onderdeel van het onderzoek. Hoogstens als informant over de betreffende leerling.

Tip: De leerplichtambtenaren zouden, voordat zij tot actie overgaan, naar 'leerkracht variabelen' moeten vragen: vaardigheden, kennis van leerproblematiek, objectiviteit, zelfvertrouwen, affect t.o.v. de leerling/ leerkracht. De belevingen van betrokkenen en dus ook van leerkracht en van de leerling, zou men serieus moeten pogen te achterhalen en serieus mee te wegen.

De verslaafde leerling: Nogal wat PV's op grond van het feit dat de leerling een omgekeerd dagritme heeft bij het gebruik van softdrugs. De leerling verschijnt niet meer geregeld op school en een PV volgt. Veel leerlingen hebben een neergaand schoolniveau.

Tip: De leerplichtambtenaar dient een grondig beeld te hebben van het schooltraject over een aantal jaren heen en de bevindingen bij het actuele gedrag te betrekken. Er is veel leed en veel somberheid te vinden in deze groep leerlingen. De leerling heeft geen reëel uitzicht.

De leerling met veel schoolwisselingen: Veel verwijderde leerlingen die in opvanggroepen belanden, op een lager schoolniveau terecht komen na zittenblijven, of wegens gedragsproblemen op een ZMOK-school terechtkomen, zonder duidelijk beeld van het cognitieve vermogen. Ook is er een discrepantie tussen CITO-advies en huidige schoolniveau. Het betreft opvallend veel *immigranten leerlingen*. Er vindt een afname van motivatie plaats

en eenmaal niet naar school betekent nooit meer naar school. Het komt voor dat een school van een lastige leerling af wil terwijl, zo blijkt uit de situatie, van leerproblematiek sprake is zonder hulp. Veel leerlingen zijn verwijderd zonder dat een alternatieve school gevonden is. Deze jongeren moeten vaak de rest van het lopend schooljaar wachten alvorens weer door een school te worden opgenomen.

Tip: de leerplichtambtenaar zal te allen tijde zich moeten afvragen of gedrag dat tot verwijderen, spijbelen leidde, vanaf een bepaald moment optreedt, bij een specifieke leerkracht en de vraag dienen te beantwoorden: waarom had dit gedrag het schooljaar ervoor, de periode ervoor, niet plaats? De leerplichtambtenaar kan, in contact met andere instanties, zich afvragen of de school niet iets aan diagnostiek had kunnen /moeten doen of alsnog kan doen.

De leerling vanaf brugklas/2e klas : veel leerlingen blijken in problemen te komen vanaf deze periode. Ook het wegblijven van school start vaak in deze periode.

Tip: de leerplichtambtenaar bekijkt altijd de situatie in het licht van het CITO-advies en de dossiers m.b.t. gedrag op de basisschool.

De onbegrepen leerling: leerlingen die aangeven dat 'men niet naar hem,/haar luistert'. Leerlingen die thuis geen adres hebben, omdat men de school steunt en op school niet omdat men 'een naam' heeft.

Tip: de leerplichtambtenaar doet er goed aan zich af te vragen waarom de leerling is zoals hij is: is er sprake van een niet-harmonisch intelligentieprofiel, waarbij verwachtingen van ouders en leerkrachten niet reëel zijn? Dit, zo blijkt uit dossiers, gaat vaak samen met niet gediagnosticeerde leerproblemen.

De leerling met problemen thuis: veel leerlingen, maar niet alle, hebben problemen in de thuissituatie. De dossiers laten zien: verwaarlozing door hard werkende ouders (restaurant etc.), vluchtelingen, financiële problemen thuis.

Tip: de leerplichtambtenaar mag dan misschien feitelijk terecht een PV opmaken, het leed voor een leerling met problemen thuis wordt erdoor vergroot en de oplossing van de problemen niet dichterbij gebracht. Andere instanties kunnen geraadpleegd worden om iets méér over dergelijke thuisdossiers te weten te komen en te overleggen of een PV of sociale melding het meest adequaat is.

En tot slot de 'combinaties' van bovenstaande categorieën

Intens triest zijn de dossiers waarin sprake is van jongeren die al meer dan een jaar niet meer naar school gaan. Die aanvankelijk nog wel terug wilden of iets wilden en nu niet meer. Het zijn de 'combinatie'-leerlingen: verwijderd van school, druggebruik, omgekeerd dag/nachtritme, vaak met problemen thuis. De benadering van deze leerlingen is echter in alle gevallen gelijk: zij start met de 'leerling-als-probleem', waarbij geen instrumenten ingezet worden om de subjectieve beleving van betrokkenen, leerling én docenten, in beeld te krijgen.

Veel dossiers laten het volgende beeld zien:

- leerling is verwijderd van school
- schooltraject-met-dalend schoolniveau
- geen diagnostiek (didactisch /anders)

- problemen al vroeg gesignaleerd door thuis (moeder vooral) , maar niet door school opgepikt.
- delicten treden op na spijbelen
- de dubbelrol van de leerplichtambtenaar (wet handhaven én voorwaardenscheppend) is volstrekt verwarrend voor de cliënt. Dit leidt veelvuldig tot de negatieve identificatie van de leerplichtambtenaar én andere betrokken functionarissen met o.a. negatief ervaren opstelling door de schooldocenten en ouders.

Categorieën reacties van leerplichtambtenaar in de dossiers:

1. Lpa in beeld met Proces Verbaal (m.i. terecht)

- een aanwijzing voor afwijkend neergaand schooltraject. De leerling gaat om diverse redenen waaronder vooral de thuissituatie, niet naar school.

2. Lpa in beeld, zonder Proces Verbaal (m.i. terecht)

- Zolang de leerling in netwerken besproken wordt, in beeld is en er een plan van aanpak is.
- Als de (gedrags)problemen op school reeds enige jaren bestaan, gemeld zijn aan het zorgteam/ leerlingcoördinator en zolang er een plan van aanpak 'loopt' en/of hulpverlening

3. Lpa niet in beeld (m.i. terecht)

- Als de school conform de regels de Lpa niet inschakelt
- Als de school zelf een negatieve gedragsspiraal tussen leerling en school aanpakt, daarbij zowel werkend aan de leerling-variabelen als de leerkrachtvariabelen: gebrek aan objectiviteit, vaardigheden, zelfvertrouwen, kennis en vaardigheden en affect.

4. Lpa in beeld met Proces Verbaal (m.i. niet terecht)

- Indien de problematiek op school start in de relatie leerling/ leerkracht
- Als de (gedrags)problemen verwijzen naar twijfel aan het vervullen van de 'basisvoorwaarde' nl. dat het cognitieve niveau van de leerling past bij het schoolniveau en de wijze van onderwijsaanbod.
- Bij een twijfelachtig schooltraject, met aflopend niveau zonder dat dit ooit onderwerp van gesprek was in schoolteams, zorgteams en tussen school en (hulp)instanties. En/of als dit traject niet onderbouwd wordt door testgegevens.
- Als er informatie beschikbaar is die erop wijst dat sprake is van ziekte, overlijden binnen het gezin, de familie zonder dat dit gegeven aan de school bekend is en/of zonder dat de school de 'impact' op de leerling kan inschatten of heeft ingeschat.
- Als een leerling verwijderd is zonder dat er een alternatieve school gevonden is die de jongen (wettelijk) dient op te nemen, op hetzelfde schoolniveau, waardoor de jongen 'gedwongen' thuis zit.
- Als duidelijk is dat de de ouders niet door de school en/of de Lpa op de hoogte zijn gebracht van hun rechten om bij verwijdering van school in beroep te gaan.

5. Lpa in beeld, zonder Proces Verbaal/Sociale Melding (m.i. niet terecht)

- Lpa houdt meisje (dat niet naar school gaat) in 'therapie' gedurende een half jaar; Lpa stelt zich op als 'psychiater' , bij leerling die niet naar school gaat etc., zonder Proces Verbaal op te maken. (met uitsluiting van de vorige punten) en rapporteert in medische termen.

- Te snel inschakelen van een Lpa door een school (bij schorsing en/of verwijdering), zonder dat de Lpa toegang heeft tot relevante informatie van de school.(van alle betrokkenen), zodat de Lpa 'moet werken' met de definitie van het probleem zoals door de school geformuleerd.
- Als de school een leerling schorst of verwijderd terwijl er financiële problemen (geen aanschaf schoolboeken) etc. spelen (ouders in de bijstand etc.).

6. *Lpa niet in beeld (m.i. moet hij in beeld zijn)*

- Bij schorsing en/of verwijdering van school , al of niet met het zoeken en vinden van een alternatieve school
- Indien een leerling zegt (al geruime tijd) niet meer naar school te gaan omdat hij geschorst is (niet meer durft, gezichtsverlies beledigd door leerkracht, gepest door leerlingen).
- Leerlinge die reeds langdurig 1 tot 1 ½ jaar , in hun leerplichtige periode niet meer naar school gaan en waaraan door de school geen afdoende of geen voldoende reactie werd gegeven en waarbij de Lpa later pas in beeld kwam.

Uit de dossiers blijkt ook dat zelden informant(en) (school/ thuis/ ook lpa) als 'meespellers' met een attitude worden gezien: mensen die iets voelen, vinden, verwachten, neigen op grond daarvan iets te doen. Ouders, leerkracht(en) , leerling, maar ook de leerplichtambtenaar zijn 'actors'. Wel zien wij de school, ouders en anderen, als bron van informatie over een leerling. Zo vinden we in de dossiers regelmatig als 'informatie' enige geprinte pagina's met daarop vermeld tot op de minuut nauwkeurig de afwezigheid van een leerling. Waarom de jongen of het meisje spijbelt weet men niet.

Wat voorts opvalt is het, door het PV geïnstigeerde, afhandeltraject over de leerling heen. Er is geen sprake van een onderscheid in signalen in het situatie die 'life course persistent' zijn en die erop wijzen dat er op de basisschool iets aan de hand moet zijn geweest, dat mogelijk leidde tot een negatieve (leer- en gedrags)spiraal tussen betrokkenen (leerling, ouders, leerkrachten). Er bestaat geen samenhangend beeld van het afgelegde schooltraject, samen met een beeld van eventuele leerproblemen en /of problemen, de eventuele hulp daarbij gegeven en hoe die ervaren werd, of hoe de resultaten waren. Zoals bij het voorbeeld van John neigen de maatschappelijk werkenden te kijken naar 'adolescence limited' behavior: alles zal wel met de puberteit te maken hebben, leeftijdsadequaat zijn en men heeft minder oog voor of vergeet men te kijken naar recente/ actuele dynamiek (thuis, tussen l/ik) en naar

'verborgen' 'life course' persistent signalen, die tot een versterking van de problematiek in de puberteit kunnen leiden: enerzijds niet gediagnosticeerde moeite met leren in combinatie met hogere eisen op school.

De analyse van de dossiers geeft ook inzicht in de manier waarop door de leerplichtambtenaren en scholen gekeken wordt naar leerlingen. Ieder vanuit een eigen optiek met haar eigen 'parameters' . Leggen wij al die gehanteerde 'parameters' naast elkaar, dan vallen de gaten op. Dan valt op waarover nooit of niet gevraagd is en wordt. Dan blijkt ook hoezeer de leerplichtambtenaar, de school en andere instanties samen méér recht kunnen doen aan de leerling, in het belang van het kind. Ook geven de dossiers zicht op 'dilemma's' en vragen die spelen bij de betrokken instanties. Het leek mij de moeite waard die **dilemma's** op te schrijven en vooral ook **vragen**, die de moeite waard zijn te stellen.

Dilemma's en vragen van de school

Is het spijbelen een gevolg van problemen in de leerling, de thuissituatie of anders? Waarom spijbelt deze leerling Wat is zijn winst, wat de onze?

Wanneer is voor ons een grens bereikt en schakelen wij de lpa in? Wat kunnen wij zelf als school doen (of hebben we zelf echt geprobeerd)?

Wat is onze eerste reactie: melden aan de lpa, ouders, ll?

Zou het niet beter zijn als deze leerling niet op onze school zat(verborgen agenda)?

Zullen we investeren in deze leerling of niet?

Letten we op onze spijbelcijfers t.o.v. andere scholen; hoe belangrijk is 'onze naam'?

Dilemma's en vragen van de leerplichtambtenaar

Welk aspect benadruk ik: het wettelijke (straf) of hulp

Met welke gegevens ga ik eigenlijk aan het werk ?

Zijn de gegevens van school betrouwbaar? Ga ik af op de definitie en diagnose door de school of op mijn eigen definitie en onderzoek?

In hoeverre ondervind ik hinder van het feit dat ik geen diagnostische bevoegdheid heb.

Wat doe ik met mijn opstelling: aan wiens kant sta ik en welk effect wil ik?

Heb ik genoeg informatie?

Dilemma's en vragen van de instanties

Bij een PV: wanneer alleen delict gericht zijn en wanneer moet er ook een 'diagnose' van de situatie komen via school/leerling/ouders (soort vragenlijst).

Moet alle informatie objectief zijn; in hoeverre mogen subjectieve belevingen van leerkracht en leerling een rol spelen?

Heeft de leerplichtambtenaar een regiefunctie?

Met wie wordt de instantie-medewerker door de leerling geïdentificeerd ?

Wat gebeurt er eigenlijk allemaal op school X

Betekent 'veel spijbelaars op school X' = 'veel problemen in schoolorganisatie'?

En wat kunnen we hier nu mee?

Ik ben ervan overtuigd dat de lezers situaties uit de dossiers zullen herkennen . Ik hoop ook dat duidelijk is dat de leerplichtambtenaar in zijn rol zowel een 'delict' kan aanpakken als 'voorwaardenscheppend' bezig kan zijn: in de workshop bij de landelijke dag van de Vereniging, werd aandacht besteed aan een andere manier van bevragen van zowel de leerling, de leerkrachten(en) als de ouders.(zie tweede artikel). Met deze manier wordt het probleem van 'negatieve identificatie' van de leerplichtambtenaar ondervangen. De leerplichtambtenaar kan écht helpen en velen van dienst zijn. Hopelijk ziet men nieuwe mogelijkheden waarbij in de praktijk méér parameters een kans krijgen en de blik op leerlingen, cliënten verruimd wordt.

Gebruikte literatuur:

Petri, J.M.; 'Bij haar kan ik niet leren!', Elsevier/ De Tijdstroom, Maarssen, 1999

Petri, J.M.: 'Het kind tussen 'probleemzoeken' en 'oplossingvermijden'; 'netwerken rondom scholen' , in 'Het kleine Korczak Bulletin', Nieuwsbrief JK-Stichting, maart 2003

* I.v.m. van privacy- en auteursregels kan in dit artikel niet worden vermeld van welke organisatie de 'dossiers' onderzocht zijn.

** Uit een recent Nederlands onderzoek bij psychiatrische behandelinrichtingen voor jonge delinquenten blijkt dat bij méér dan 60 % van de jongeren sprake is van cognitieve- en (ernstige) leerproblematiek. In buitenlandse vakliteratuur wordt reeds vele jaren gewezen op dit feit. De BARO-onderzoeker M. Spaander meldde mij over een recent proefschrift/ onderzoek in psychiatrische behandelinrichtingen door Rita v/d Elzen, kinder- en jeugdpsychiater Heerlen (Rentry) De consequenties voor BARO zullen, mijns inziens groot zijn, omdat dit instrument naar psychiatrische problematiek 'zoekt' terwijl tot nu toe niet expliciet naar signalen voor diverse vormen van leerproblematiek gevraagd wordt. De analyse van de 230 dossiers op schoolproblematiek kan wellicht hiertoe aangewend worden.

Jeroen M. Petri, kinder- & jeugdpsycholoog-specialist NIP en gedragsdeskundige Raad voor de Kinderbescherming/
Directie Noord-Holland, Ministerie van Veiligheid en Justitie Haarlem, september 2006.
Dit artikel is verschenen op RICK/intranet RvdK en als ingekorte e-maileditie in 'Leerplichtvisie', 2006
Contactadres: jerpetri@hotmail.com